

Jü Carta San Pablota Jïojtekähui Jume Romanommehui

Pablota ámeu teboterim

¹ Ínapo Pablo, Jesucristota nésahui joame, apóstoltu iaahuaka núnuri. Jü tü nooki Diosta evangelio ín noknakë béchibone yeu púari.

² Dios ínel ä yáa rókaka nok-latukay, jauhuey naateka jume ä profetam huämi, juka huépülsi huëpo Diosta bétana ä jïojtekä pámani, ³ ä Üusihua bétana, itom Señor Jesucristo, rey Davidtat yeu simlame. ⁴ Huanäi Dios ä täyatebok; junëli tua Diosta ä Üusitukähui, úttiärata jípureka, Espíritupo huépülsi huëpo áu ä nükä béchibo, entok kókkolam násuk ä jíabitekä béchibo. ⁵ Jesucristota huämtä mabet-la juka kaa náksi tühuata apóstolimtu sáyhuakä. Huanäite béja íkai síme ániapo anemmeu noknake, ä nésahui súaleka am yáanakë béchibo, ä téhuam jíba yöreka. ⁶ Huámë násuku eme két áma näikiari, Jesucristota áttiamtu iaahuaka.

⁷ Síme eme jume buere joära Romapo aneme, Diosta nákehui, Diosta nésahui huépulta bénasi jíba joaka núnurim, jíapsi béchibo yeu púarim: Diosta kaa náksi tühua entok yánti jíapsihuame enchim béchibotunake, Dios itom

Áchay bétana huéeme entok jü Señor Jesucristota bétana.

Pablota Romau nóiti péähui

⁸ Kaita bát jee enchimneu nokaka juka ín Diostane baisau báare, Jesucristota huám ámani enchim bétana nokhuamta. Béja símekut jíkkaij-ri, juka jáchin tüisi Diosta enchim súaléhui.

⁹ Dios Áapo jüneiya, chíkti ín jíapsimak áa béchïbo ín tekipanoähui, jü noki ä Üusi bétana huémta chíbejtiaaka, entok Áapo két jüneiya, kaa chükteka enchim béchïbo oraciompo Diostau ín nokähui, Áaporikúu bícha.

¹⁰ Áune ä nétane, áapo ínel éäteko nee ä máknake, ín áman huéenakë béchïbo, entokne al-leaka áman yebijnake jum enchim anéhui.

¹¹ Bueítukne tüisi enchim bít péiya, juka Diosta bétana ín mák-ri enchimmet ä chíbejtia báreka, juka enchim mabet-läu chë júne tútti enchim át jíapsinakë béchïbo. ¹² Júnëlituk jü jáchin juka Diosta enchim súaléhui huépülsi náu tahuanake, enchim béchïbo júne türinake entok ínapo júne al-leaka tahuanake, juka Diosta enchimmet yáakäu bíchaka.

¹³ Íkái éntokem két jüneriapo yúmala, hermaanom, búrusine áman enchimneu huée báreka eiyay, enchim násuk tekipanua báreka enchim ä bít íaaka, jáchin machisi juka Diosta ínomak anéhui, jume kaa judíom násuku júne két ánëli. Të én tájti obiachisi ínobia chátula, enchimneu ín huéenakëhui. ¹⁴ Jume griegommehui entok kaa griegommehui, jume tüisi jita täyammehui entok jume kaa jíösia täyammehui,

úttia ín ámeu noknakëhui, juka Diosta nooki.
¹⁵ Júnëlem jüneiya, ínapo ál-lane béja läuti
 jëla áman ä noknake, juka bemela nokta Diosta
 bétana huémta enchimmeu këtchi, Romapo
 joakammehui.

Jü evangeliota úttia

¹⁶ Bueituk iri noki bemela Diosta bétana
 huémtayi kanne áy tiihue, bueituk iri Diosta
 úttiära, simeta béppa. Jábetaka junne ä
 súaleme áy jínëutunake, jume judíom bátchu,
 chúkula éntok jume griegom këtchi. ¹⁷ İri
 noki Diosta bétana bemelasi huéeme itom ä
 téjhua, jáchin Diosta bíchäpo kaita kulpaka itom
 tatahuähui: tua bát huëpo ä súalhuä pámani,
 entok júchi ä súalhuäpo huämi, juka jiojterita
 jiäpo Bénasi: “Të jü lütüriata joaka jiápsame
 Diosta nokibet ä ea béchïbo jíapsita jípunake.”

Yoremta kaa tü jiápsëkähui

¹⁸ Dios téhueka bétana ä ómtira bíttebo, jume
 síme Diosta béj-reka jiápsammehui, bueituk
 jume yoremem kaa türik huéetuaka, jukam
 lütüriata kaa boojotua, juka kaa túramak náu
 ä kütiaka. ¹⁹ Bempom huitti jüneiya, juka
 Diosta lütüria ják áman huëhui. Dios machisi
 ámeu áu yeu buíj-la. ²⁰ Bueituk kálajkosi
 bíttu jiöbe, síme jita kara bíttume ímï ayukame
 Diosta áttiari: jü jíba béchïbo Diosta úttiära,
 entok jü Dios tua ájäria jíba béchïbo jiápsame.
 Kálajkosi maachi, jü Diosta jáchinakähui, ániata
 ä yáakäpo huämi. Huäri béchïbo, “katte Diosta
 bitcha”, ti júnem kara jiaahua. ²¹ Júnëli Diosta
 tatäyalataka júnem, katim ä yöreka ä úttilek,

ä Diostukä pámani, entokim kaa ä baisauhuek junne. Jü ili bem jita täyämakim emo buérialék; jü bem jíapsihua entok bem éáu jíba jo báarey. Huäri béchïbo bem éeri kaa machiriata jípureka taahuak. ²² Tüisi emo jita täyaleka, junëli éakasum kaa susuaka taahuak, ²³ entokim juka Diosta lóoria kaa yuyujtumta kara bíttumta bem kóbapo yeu ä huíkeka ä yáuhuak, entokim ími buíapo jometa bénasä yáuhuak. Huanärim huikitta bénasä yáalataka ä Dios tíiya, náikim guókekamta entok bakotta bénasi junne kétchi.

²⁴ Huäri béchïbo jü Dios chïcha máchiriau bíchaa am sákatuak, tiusi máchiraata bem yáa bárëu bícha; bem takahuam júne kaa yöreka jájanam juënasi náu aayuk. ²⁵ Jü Diosta lütüria ára nókïchiata béchïbom ä nakuliak; jüri ámeu chúppuk, ími buíapo yáarítai bem tochokteka ä yöreka entok ä úttileka, juka simeta yáalata júne yöri máchika; jüri Dios béja jíba yúu huásu-huásuktiapo jíápsaka yörihua. Júnentunake.

²⁶ Huäri béchïbo Dios tiusi machikuu am tójjak. Bem jáamuchim júne két tábuiasi emo nü táytek; jáamuchimtaka júnem jáamuchimmak emo náyotek. ²⁷ Jume yoremem júne két ánëli, bem jáamuchim tójaka, áme bénasi oohuimmakim totö táytek, tiusi máchiraata náu joaka. Huäri béchïbo bem takahuapo jüri ámeu yeu chúppuk, sékana böot bem kuaktekä béchïbo.

²⁸ Bempo béja juka Diosta omot yéchaka, kaitam Diostamak júneria báreka taahuak. Huanäi jü Dios béja am kóba rókotek, kaa

huéchiasi jita am yáanakë béchïbo am tójjak.
²⁹ Jü kaa lütüriay simekut tápunika, kaa emo jub-lataka kíal náu anhuameyi, kaa tiurayi, tómi péé mukiayi, kaa yore jiokolihumtayi, áapolaytu báaremmiayi, yore súahuamtayi, náu nássuahuamtayi, ára nókichiayi entok áu iaahuamtayi. ³⁰ Jábetachim kaa tüisi nooka, yorem júnnaale; ilitchisi júnem kaa Diosta bétana nokhuamta jíkkaj báare; karam jotu; simeku bempo jíbatu báare; emom buériale, kaa türik yáa báreka jíbam éiya; katim bem áchayim nok jíkkaja; ³¹ bem éäpom jíba an báare; katim emo jünee johua; kaabetam nákke; námakakim jiapsek; kaabetam jiokolë. ³² Tüsim jüneiya, Diosta jauhueeka juka bétte nokta ámet chúpánakëhui, juka kókkohuamta áme béchïbo näikiatukähui, síme kaa türik joame béchïbo; júneltaka júnem jíba ikärim simeta boojoria, entokim két ámemak al-leiya, íkái jita am joayo.

2

Diosta yäura lutüria yoremtat chúppe

¹ Huäri béchïbo empo kaitachë jáhuiteka emo yeu huíknake, empo yoreme jábetaka junne. Empo täbuik sítuay emo yuktituame, täbuikut nokta chúpaka, émpë két emo béj-reka ayunake; éntoke két áa bénasi aane. ² Íkäite jüneria: Dios áapo lütüriata jípureme bétte nokta ámet chúpánake, jume kaa ál-la machisi íkái simeta joammechi. ³ Én éntok empo, íkái jita joame entok nokta huatemmet chúpame entok áme bénasi aneme, ¡kaibë ä guójanianake, juka

Diosta yáurau enchi yeu kéchanakéhui! ⁴ ¿Jachë kia kaitapo emo ä bittua juka Diosta úttesi yore ä jiokolëhui? Tebe tiempota enchi mákka, enchi jíapsi kuakti íaaka, kaa bamsipo enchi huéria enchi jiokoleka. ¿Jukarë empo kaa jüneria? ⁵ Të juka námakak em jíápsekä béchïbo, karë emo jíapsi kuaktia junne; emochë náchá yétcha, juka Diosta ómtira; huári béja emo béchïbo kaa türinake júnaköri, juka taahuarita yúmako, Diosta bétte nokta ímï ániata béppa chíbejtiahuako, entok ámani juka Diosta lutüria yeu machiako, júnakoy béja simem Diosta yáurau yeu am jábuaahuako. ⁶ Ámani béja sime hueuhuëpulaka núnuhuakä béjtuana, jita bénak bem yáakäu bétana. ⁷ Jíbapo béchïbo jíapsihuamtam mabetnake, huame jíba tühuata joaka jíapsakame. Huamëi béja juka lóoriata jaria, entok Diosta bétana yörihuamta entok yü tütti jíapsihuamta. ⁸ Të Diosta ómtira entok jü bétte noki ámeu ayunake, jume kaa báreka Diosta béj-reka jíápsammehui. Ímëri juka lütüriata kaa huáatiaka, kaa emo tóij báareme. ⁹ Jìokot anhuame entok kókosi éehuame áme béchïbotunake, sime jume yoremem kaa türik joammehui, jü judíota béchïbo bátchu, huanäi jü griego kaa judíota béchïbo këtchi. ¹⁰ Të lóoria entok yörisi machika entok yánti jíapsihuame ayunake, jume tühuata joame béchïbo, jü judíota béchïbo bátchu, huanäi entok jü griego kaa judíota béchïbo këtchi.

¹¹ Bueituk jü Dios kaabeta chë áma nákke; simem nánancha éria. ¹² Bueituk sime juka

Moisėjta ley kaa jípureka jiöbeka kaa tüisi ayukame, junëlim kaita leyta jípureka jiokot noki bétteka ámet chúpatunake; entok síme juka Moisėjta ley mámpo jípureka kaa ä jíä páman ayukame, jüri leyta béchïbom két jum Diosta yäurau yeu tóijna. Huanäi noki béttesi ámet chúpatunake. ¹³ Bueítuk katim tü yóremem juka Moisėjta ley bem jikkajakä béchïbo, ál-lam juka Moisėjta ley jíä páman bem anë béchïbo; jümëi júnen tü yóremem, Diosta bíchäpo. ¹⁴ Maasu ëni jume kaa judíom, katim ä täya, juka Moisėjta ley. Júnentaka junne, bem jíápsipom ä jípуре, juka leyta bempom ä leyek. Íäri béchïbo, juka leyta kaa täyaka junne, bempo béchïbom ä jípуре, juka leyta. ¹⁵ Jüri ley béja machisi ámet aayuk, bem jíápsimmet jïojtetaka. Huäri ínel bem jíápsipo ámeu nooka, jáchin juka leyta jíä páman bem ayunakëhui; entok juka tühuata bem am jonakëhui am téjhua, ¹⁶ taahuata yúmako, juka Diosta ä yäurau am núnuko, Jesucristota huám áman juka yoremtat éhuil ayukamta yeu buíjhuayo. Íri bemela noki ín nokähui, Jesucristota bétana huéeme, áu chúpanake ín jákä bënasi.

Jume judíom entok jü Moisėjta ley

¹⁷ Én éntoko empo em judíotukä pámani, jü leytat jibë chäka, kaitat obisi éaka, huanäi éntoke Diostat emo úttile. ¹⁸ Éntoke tüisi ä júneria, juka Diosta jak áman ä huáatiähui; leypo ayukamta éntoke tüisi ä majtiari; juka áma türik jíbe áma yeu púuhua. ¹⁹ Yantelake kaitat jáchin éaka jume liliptimmeu bát emo

kécháalataka emo júne am huiksimë tíiya; jume kaa machiku anemehuë emo machiriä tíiya; ²⁰ emoë am majtiä tíiya, jume kaita täyame, jáchin emo am ujünakëhui, jume ili usimmehuë maejtro; simeta juka lütüriata leypo ayukamtë emo ä täya tíiya, jáchin ä órekähui. ²¹ Huanäi empo júkai joame, tattäbuim majtíame, ¿jatchi-akasë empo kaa emo majtia? Empo chë ínel jinabakka: kaabetë ékbua nésahue; ¿empo éntok ékbua! ²² Empo chë ínel jiaahua: jubekame ö kunakame kaabe täbuimak entok jíapsinake. ¿Empo éntok em jubi täbuimak bäitattähua! Empo chë jume huate Diosim kaa emo súalë tíiya, kaabeta éntoke juka itom Dios béppa yörisi machi tíiya; ¿jatchi-akasë júntuk tiöpopo ayukamta ékbua? ²³ Empo leytat emo buérialame; ¿én éntoke juka leyta kóttiaka kaa ä jáá páman aneka, Diosta junneriatebo! ²⁴ Huári béchibo ínel jiojteri: “Jume kaa judíom Diosta béj-reka nonoka, enchim junëli anë béchibo.”

²⁵ Türi judíotaka circuncisiónta jípureme, juka leyta nesahui joame; të juka leyta nesahui kaa joame; jü judíotaka circuncisión kaitapo bénasi tahuanake. ²⁶ Júmü huám huéiye, jü kaa áu circuncidarotalataka juka leyta nesahui joame, juka áu circuncidarotalamta bénasi tahuanake. ²⁷ Të hua takaapo kaa áu circuncidarotalataka juka leyta nesahui joame, áapo enchi sítuay yuktianake, bueituk empo circuncidarotalataka juka leyta eä páman kaa aane. ²⁸ Kaa tua judíopo näikiaripo yúmala, hua ä takaahuapo béppa jita át yáriari; júnentaka junne, kaa circuncisión jü

jita takat yáari. ²⁹ Huä tua lütüriapo judío hua ä jiápsipo ä huéria, juka judíotuhuamta; entok jü circuncisión chë néshueme jü jiápsipo aayuk, kaa kía leetrata jíä pámani, ál-la Espírituta ä yáakä pámani. Kaa jábe yoreme ímï buíapo jometaka ä yosire, tē áapo jü Dios ä úttılınake.

3

¹ ¿Jítasu júntuk áma téunake, seenu, ä judíotukä béchıbo? Jume circuncisiónta yáariarım, ¿jita tühuatasum áma bínnake?

² Tüisi juebenak tühuata; jáchin huéy junne yölatakam kaate, jume judíom. Maasu ëni tua lütüriapo, bempörım bétana huéiye, jü Diosta nooki. ³ Jü kaa bem Diosta súalekä béchıbo, ¿jachu kaitapo ä tahuarianake jáni, juka Diosta itomak türiakähui? ⁴ ¡Ëe! ¡Kaibu ínel huéenake! Ál-la Dios juka lütüriata hué páman jíba annake, jume yoremem ára nókíchika jiápsay junne. Huári béchıbo ínel jíofteri:

Em nokähui jáchin huéy júne jíba lutüriataka yeu huéenake;

jábeta enchi nátuay junne, jíbe yölataka tatahua.

⁵ Jü itom kaa tüisi anëu Diosta lütüria jikau chatchätek, ¿jáchısute júntuk jiaunake? ¿Jachu Dios kaa tüisi ane jáni, itom yäura bíttuaka? (Kíane yoremta bënasi nooka.) ⁶ ¡Kaa júnentunake! Täbuiasä huéenakeyo, ¿jáchısu júntuk am yäura bíttebonake, jume ániat jiápsame?

⁷ Të jü ín ára nókichiay Diosta lútüría simek béppa jikau ä huéenakey, çatchiaka júntuk ín kaa tühua béchibo bétte noki ínot chúppe? ⁸ Ä junëlitunakey, kaa tühuatate yáanake, tühuata itou yebijnakë béchibo. Inëlim jiaahua, jume nee nätuaka nokame, ínëlitukne täbuiasi huatem majtia. Ímëri nee nätuame bétte noki ámet chúpise.

Kaabe tü yöreme ímï ániapo

⁹ Huanäisu, çëni? Ítapo jume judíom, çjachute bempörim béppa chë júne tühuata jajamla? Èe; kaa junëli huéiye. Béjate huitti ä nok-la, jume judíom entok jume kaa judíom simetakam ímï buíapo juka kaa türik ayukamta úttiära bétuk huáttila. ¹⁰ Bueítuk ínel jïojteri:

Kaabe, kía huépülaika junne, kaa lútula jíapsa; ¹¹ kaabe tua juka jüneehuamta kaa jípure.

Kaabe kía ä éapo juka Diosta jariu báare.

¹² Simetaka juka böota öbiala;

huépülaik bénasim kaita béchibo tuttürikam tahuala;

kaabe juka tühuata jo báare;

kía huépülaka júne kaabe ják aane.

¹³ Jü bem kutänauhua hua ánima mäari guójoria étaporita benna;

bem níniyim ára nókichiata nooka.

Bem tempo huáijhua éntokim juka áyakam jóuhuota ërialataka ä jípure;

¹⁴ jü bem teni jü noki béttesi jiamtay tápuni entok chibusi machikoayi.

¹⁵ Jume bem guókim júne bamseka téttene, yöremta ójbo guötiaboka;

16 jü bem kökosi ayunakëhui entok bem sirokxi tahuanakëhui, jum böot ámebia aayuk.

17 Jauhuey jünem kaa juka yánti jiápsihumta täyak, jum bem böochi.

18 Katim Diosta májhue, jauhuey junne.

19 Tëte tüisi jüneiya, sime jü leyta nokähui, jume leyta bétuk jiápsammeu nooka, simem nok páttia báreka. Huanäi sime ánia Diosta bétte noki bétuk kóm huáttinake. 20 Júneli kaabe áu tü yóreme tíanake, Diosta bíchäpo, kía juka leyta jíä páman aneka. Bueituk juka leyta béchibote jüneiya, jita ínel kaa türiakähui, Diosta bíchäpo.

Diostatte eaka jínëutunakete

21 Të ëni, Dios itou yeu ä buj-la, juka Moiséjta ley kaa áma näikiaka, jáchin juka yoremta tü yóremtaka ä tahuanakëhui. Jü Moiséjta ley entok jume profetam júne ä nok-la, junéli ä huéenake tíaka: 22 jume Jesucristota súsualekame tü yóremtakam tatahua, Diosta bíchäpo. Íneli kaabe áma yeu púari. 23 Kaa tühuata simem yáakä béchibo, simetakam yeutana päkun tahuala, Diosta lóoriapo. 24 Kaitate béjtuaka tü yórempo näikiahuak, Cristo Jesústa huämi, kaa tühuata yáalataka junne. 25 Dios, Cristo Jesústa áma yeu púuhuak, ä ójbo ä guötianakë béchibo entok junéli itom jiokorek. Én éntokte Diosta súaleka juka yore jiokorihumtate jajamnake. Dios íneli itom ä bittebo báarey juka tü yórempo itom näikiahuäu juka kaa türik bannaataka itom yáakäu át

itom jiokori báreka. ²⁶ Ímëchi taahuarimmet itou yä machiria báare, juka tü yórempo itom näikiähuähui. Júnëli Áapo lútula entok lütüriata áttiak; ínëli jume Cristota súaleme tü yórempo am näikia.

²⁷ Én éntok jü yoreme, ¿jitaysu júntuk áu buérialinake, Diostau bíchaa? ¡Kaitapo taahua! ¿Jíta béchïbo? Kaibu juka Moiséjta ley nesahui itom yáakä béchïbo, jauhuey junne, ál-la itom Diosta súualekä béchïbo. ²⁸ Ímï chúppe: Jü yoreme Diostat éaka tü yórempo ä näikiahua, të kaa juka ley nésauta ä yáakä béchïbo.

²⁹ ¿Jachu Dios jume judíommeu jíba Dios? ¿Jachu kaa jume kaa judíom két ä Diosek? Lútulay, jume kaa judíom két ä Diosek.

³⁰ Bueituk Dios huépülay jíba. Entok Áapo jume ä súaleme tü yórempo am näikia, jume circuncisiónta jípureme entok jume kaa ä jípureme. ³¹ ¿Huanäi itom ä súalë béchïbote juka leyta kaitapo johua? ¡Ëe! Al-la Cristota itom súualekä béchïbote juka leyta chë júnete yúmalisi ä chuppa.

4

Abrahamta ejemplo

¹ Huanäisu, ¿jítasu jájamek jáni, jü Abraham itom bannaataka kateme áchayhuari? ² ¿Jachu jü Abraham tü yóremetuk jáni, tühuata ä yáakä béchïbo? Júnëlituko jitay áu buériali mátxhi, të kaa Diosta bíchápo. ³ Bueituk ínel jïojteri: “Abrahamta, ä súalekä béchïbo, Dios ä tutüreka

ä bitchak.” ⁴ Én éntok jü tekipanuakame kaa mikpo nanäikiahua, të ál-la ä huikiriahuäpo sisime, jü tékkil. ⁵ Të juka kaa tekipanuakamta, kía ä súsualekamta türipo ä tatahuaria. Júnëli Áapo Dios tü yórempo ä näikia, juka yoremta kaa türik yáakamta junne. ⁶ Jü rey David két ä ettejoa, jáchin juka yoremta juka yúmalasi al-leehuamta jájammakëhui. Júkai béja jü Dios lütüriata ä yáakä bénasi ä mabeta, kaita tékilta jita ä yáatuakari. ⁷ David ínel jiahuak:

¡Yúmalasim al-leehuamta jípunake, huame bem kaa türi yáarim tuchariahuakame, éntok bem kaa tühua yáarim lomti páttiriahuakame!

⁸ ¡Yúmalasi al-leehuamta jípure hua yoreme, jume ä kaa türi yáarim jü Señor kaitasi am tatahuariako!

⁹ ¿Jachu íri junëli huéeme, jü yúmalasi al-leehuamta jípuhuame jume emo circuncisiónta mák-lame béchibo jíbba, ö jume kaa emo circuncisiónta yáarialame béchibo kétchi? Bueítuk ínel jiaula, juka Abrahamta ä súsualekähui, jü Dios tüisi ä tahuariak kía junëli ä ayukä béchibo. ¹⁰ Të, ¿jauhueysu junëli ä näikiriahuak? ¿Jachu circuncisiónpo anekari, ö ketune kee circuncisiónta mákhuakari? Kee ä mákhuaka jü Dios tü yórempo ä näikiariak.

¹¹ Chúkula béja Abraham circuncisiónta yáariahuak, señalta bénasi. Júkai séñakay, juka Diosta tü yórempo näikiatata ä mabetak, ä súsualekä béchibo, ketune kee circuncisiónta mákhuakari. Júnëli béja síme ä áchayeka tahuanake, jume Diosta súaleme. Ánëli

Dios ímëi tü yóremempo am näikia, kaa circuncisiónta jípureka junne. ¹² Entok jume circuncisiónta jípureme ä áchayek, juka Abrahamta, circuncisiónta jípureka junne. Jíbam áapörík Diosta súalhuamta boojoria, hua jauhuey bát kateme kee circuncisiónta mabetakame bénasi.

Dios jíba ä yáanake, juka ä yáa rókähui

¹³ Bueítuk Dios Abrahamtamak ä yétchak, juka nokta, entok jume ä üusimmaki. Síme ániata am mák rókaka nookak. Të ì noki kaa leypo chúppe, ál-la tü yóremtaka Diosta súalhuäpo huämi. ¹⁴ Jume leypo aneme ä jípureyo, juka ániata herenciapo, jü Diosta súalhuame kaitapo tatahua, entok jü Diosta yore mák rókähui junne, kaitapo tahuanake. ¹⁵ Bueítuk jü ley ómtirata huéria, juka kaa tüisi anemta béchïbo; të juka kaita leyta ayukäpo, kaibu leyta béj-reka jíapsinake.

¹⁶ Huäri béchïbo, Diosta sualhuä páman huéiye, mikpo itom ä mabetnakë béchïbo. Júnëli jü Diosta yore mák rókakähui kutti óreka tahuanake, síme jume chúkula kateme béchïbo. Jü Diosta itom mák rókaka nok-lähui kaa kía jum leypo aneme béchïbo jíbba, bueítuk jume Diosta súaleka át boobíchaïhuime kétchi. Ímëi Diosta súsuale, Abrahamta bénasi; huäri béchïbo Abraham ítou áchaytaka taahuak, ¹⁷ juka jïojterita jiäpo bénasi: “Juebena génte ániapo anemmeune áchayriapo enchi kéchala.” Íri ínel jü Dios Abrahamta súsualekähui; jüri béja ínel jume kókkolam júne jíabitetua, entok

kaita jita ják órekamta júne áma ä ayuk tíanake, áma ä ayuka bénasi.

¹⁸ Kaita jíttoata ayukápo ä súsualek, jü Abraham. Huanäi ä súsualekä páman áu yeu chúppuk; junëli ayuka béja juebena génte ániapo anemmeune áchayhuaritaka taahuak, Diosta áu nokakä pámani: “Júnëlim ayuka béjam bürunake, jume em úusim.” ¹⁹ Abraham tókti kaa kóm éaka, jíba bénasi ä súsualek, abe cien huásukteka junne. Sara ä jubihua junne béja kaa äasoay, bueítuk béja jámyölatukay. ²⁰ Abraham juka Diosta ä mák rókakäbet jíba huijjütek; kaa ä tárük, juka Diostat ä jíapsekähui. Diosta jíba úttileka áapörík jíba lóoriata mákkak, ²¹ entok tüisi jüneiyay, Diosta juka símeta ä yáa rókáu ára áma yúmanakeihui. ²² Huäri béchibo Dios tü yörempo ä bitchak.

²³ Én éntok kaa kía Abrahamta bétana nooka, i jiojteri; ²⁴ bueítuk ito béchibo két ínel jiojteri. Itom két jíba mabeta, jü Dios, itom ä súsualekä béchibo, juka Jesústa kókkolam násuk jíabitetuakamta, juka itom Señor, ²⁵ Áapo Jesús yöremem jujuënam mámpo tóijhuak, itom kaa tühua yáarim béchibo. Huanäi mëhuakä jíabitek, itom tü yörempo tóij báreka.

5

Diostamak tülisi itom aneka jiapsähui entok tühuata itou ä nüpähui

¹ Júnëli ítapo tü yórempo tahualataka, ito ä súalekä béchïbo, Diostamakte béja yánti jiapseka tahuala, itom Señor Jesucristota huami. ² Entokte két jíba áapörík béchïbo én ára áman kiimu, ä súualekari jum Diosta yore jínëuläpo. Júmute béja al-leaka kaitat jáchin éaka aane. Júnëlite ä jájamla; entokte Diostat huitti eaka át boobíchaihui, juka Diostamak itom jíapsinakëhui ä lóriapo. ³ Entok kaa ìri jíbba, bueítuk kaa türík ito bétana huéy itom kókosi éäpo kétchi. Júmü júnente két ito jábele, entokte al-leaka ä mabeta, juka ítou huémta. Júnëate jü kaa türi ítou huéeme kaa huánti anhuamta itou nüpa. ⁴ Jü kaa huánti anhuame éntok, júmute ito täyanake, jáchin machisi Diostamak itom kutti anëhui. Ito kutti jabuek jüneriasuk éntokte Diosta itom mák rókäü boobinnake. ⁵ Huanäite béja kaitat jáchin éaka, kaabeta tihuekari át boobinnake. Bueítuk jü Diosta yore nákëhui béja sime itom jíápsipo tapuni. Juka Espíritu Santota éntok két itom mák-la. Jüri béja juka Diosta itom nákëhui itot chíbejtiala.

⁶ Ítapo kara ito jinëuka tahuakay, tua tahuata yúmak Cristo ito béchïbo muukuk, jume kaa tüisi jíápsame jujjuënam béchïbo. ⁷ Kaibu bamseka senu yoreme täbui yoremta béchïbo áu mëtebo báanake. Jü tü yóremta béchïbo jamak kaibu áu mëtebo báanake; të senu yoremta üttesi tühuata jita buéresi ä huikiriätek, jamak áa béchïbo áu mëtebo báanake. ⁸ Të Dios ál-la tepa machisi itom ä bíttua, juka itom ä nákë bétana, bueítuk

ketune kaa tüisi itom yóremtuko, Cristo ito béchïbo muukuk. ⁹ Én éntok júchi Dios itom tü yóremtusuka, Cristota ojbo huami, chë júne itom jineünake, áapörík béchïbo, jü Diosta ómtiraa huéenakemta bétana. ¹⁰ Bueïtuk júnakoy ketune Diosta béj-reka itom aneyo, áute rúkteka áamak ito tütek, ä Üsuhua kúrusit mukukä béchïbo. Én éntokte béja áamak aneka kaitat jálojteka, áamakte jíapsinake, jíbapo béchïbo. ¹¹ Entok kaa kía ïri jíbba; Diostamakte két ito jábele, itom Señor Jesucristota béchïbo. Áapörík bétanate Diostamak ito türi tíaka al-leaka jíapsa.

Adán entok jü Cristo

¹² Júnëli huéeyo, huépul yoremta huám ámani, jü kaa türira ímï ániapo kibakek. Huanäi jü kaa tühua yáarita sáu kibakek, jü kókkohuame. Júnëli ayuka béja jü kókkohuame sime yoremmet siika, simem kaa türík am yáakä béchïbo. ¹³ Ketune kee jee leyta äbo yepsayo, jáybusu jü kaa tühua yáari ayukay, ímï ániapo. Të jum kaita leyta ayukäpo, kaabe át áu guómtia, juka kaa türík johuamtachi. ¹⁴ Jü Adámpo naateka entok Moiséjta taahuarimmeu tájti, jü kókkohuame ál-la béja jáybusu huéiyey, jume géntem béppa; jume kaa tühuata yáakammet junne. Jíba ánëli huéiyey, eläposum kaa Diosta nésahui béj-rek, Adánta yáakä bénasi. ïri äbo yebijnakemta nátuay.

¹⁵ Të jü kaa tühua Adánta yáakähui kaa Diosta itom mikakäu béppa sikamta bénasi óorek; bueïtuk jü huépülaik kaa tüisi ayukamta

béchiŋbo juebénakam kókkok. Én éntok Dios tühuata itom mik-la, kaita béjhuaata itou ä aahuakä, huépul yoremta huám ámani. Áapo Jesucristo chë júne buéresi uyyori entok chë juebenammet tühuata nüpak. ¹⁶ Jü kaa tühua huépul yoremta yáakähui kaa Diosta itom mikakäu béppa sikamta benna. Bueituk Adán huépülsi nésauta béj-reka, juebenammeu juka kaa tühuata nüpak; të jü tühua Diosta yore mákame juebenam tü yórempo näikia, bem kaa tüisi aneipo junne. ¹⁷ Juka huépülaik juka Diosta nésahui kóttiakä béchiŋbo jü kókkohuame itom pereesotaka jípurey. Áněli chë úttiapom nésahueka bemelasi jíapsinake, huame kaita béjtuaka tü yórempo näikiahukame, huépul yoremta huämi, áapörik Jesucristota.

¹⁸ Júnėli juka Adánta Diosta nésahui kaa yáakä béchiŋbo, Diosta bette nooki itot chúppuk, sime yorememmechi; anėli kėtchi, juka Jesucristota huépülaik tüisi huéchiasi ayukä béchiŋbo, sime ä susualekame lútula jíapsihuäpote näikiahuk, entokte jíbapo béchiŋbo jíapsinake. ¹⁹ Bueituk juka huépul yoremta kaa Diosta nok jíkkajakä béchiŋbo, jume juebénaka kaa lútula jíapsihuäpo näikiaritaka taahuak. Áněli kėtchi, juka huépülaik Diosta nésahuekä páman ayukä béchiŋbo, jume juebénaka tü yórempo ayulataka tahuariana.

²⁰ Të jü ley nésahui ímĩ ániapo kibakek, juka yoremta kaa türi yáarim juebénasi búrusi am ayutua báreka. Të huanäi juka kaa tühuata juebénasi ayuko, Dios chë úttesi yore nákeka

taahuak. ²¹ Júnëli jü kaa tühua yáari yorememet uttëutuk, am kókkó ñaaka. Ánëli këtchi, jü tühua Diosta itom mikähui itot uttëutuk, itom tü yöremtu ñaaka, entok itom ä mikaka, juka jíbapo béchïbo jíapsihuamta, Jesucristota huám ámani, jü itom Señor.

6

Béjate kókkola, jum kaa türikun bícha

¹ Én éntok, ¿jáchisute jiaunake? ¿Jachute kaa tüisi jíapsinake jáni, juka Diosta tühuata áu yeu machirianakë béchïbo? ² ¡Ëe! ¡Kaibu junëli huéenake! Ítapo béja kókkola jum kaa türikun bícha; ¿jáchisute júchi ára áma jíapsinake, jum kaa türik násuku? ³ ¿Jachem kaa jüneiya, eme Cristo Jesústamak ruktilataka tahuala, áman béja batöhuaka? Júnëlite ámak kókkolamtaka taahuak. ⁴ Batöhuakate kókkok; huanäite áapörimak mäatata taahuak. Én éntokte bemela jíapsihuamta jípureka ímï naa rejte, juka Cristota kókkolam násuk jíabitekä bénasi, jü ä Átchay tüisi machisi úttiärammeyi.

⁵ Áamakte áu pitti ruktilataka kókkok, áapörík mukukäpo; alë bénasi jum kókkolam násuk ä jíabitekäpote áamak jotenake. ⁶ Íkäite kët jüneria, jü bannaataka jáchin itom jíapsähui, jü yorem öra tíame, áapo Cristotamak kúrusit poponhuakä muukuk, jü kaa tühua itot aneïhui kóm jímmaataka tahuanakë béchïbo. Júnëli béja jü kaa tühua kaibu júchi itot nésaunake.

⁷ Bueituk jü mukukame béja búttiakata tahuanake; jü kaa tühua kaibu júchi át nésaunake.

⁸ Ítapo Cristotamak kókkolamtuko, átte éiya, áamak jíba jíapsi béchibo. ⁹ Cristo béja kókkolam násuk jíabitesulataka, kaibu júchi muknake. Lútula huëpo, jü kókkohuame béja kaita áamak bíť mátchi. ¹⁰ Bueituk Cristo mukuka, séjtul jíba muukuk, jum kaa türikun bícha; ä jíapsaü éntok, Diosta béchibo jíapsaka taahuak. ¹¹ Áněli kětchi, eme kókkolam bénasem emo nüye, jum kaa türikun bícha; Diosta béchibo éntokem jíapsam bénasem emo nüye, itom Señor Cristo Jesústa huämi.

¹² Én éntokem emo suaya. Jü kaa tühua kaa emót nésaunake, enchim takaahuachi. Kaa enchim áman huíknake, jum kaa türiu bícha. ¹³ Katem kaa türikum bíchaa ä tójja, juka enchim takaahua, bueituk ikäi kaita juénak jo yúmala. Ál-lem Diostau bíchaa ä tójja, eme kókkolam násuk jíapsamta bénasi. Diosta mámpem ä tójja, enchim jita ára joähui, tua lütüriata joame. ¹⁴ Én éntok jü kaa tühua kaa enchimet nésaunake; bueitukem kaa leyta bétuk jíapsa, ál-la Diosta yore náķé bétuku.

Tühuata entok lutüriata jo báreka jíapsame

¹⁵ ¿Huanäisu éni? ¿Arate kaa tühuata johua, kaa Moiséjta ley bétuk itom aně béchibo, kía juka Diosta yore náķhuäpo ito aně béchibo? ¡Ee! ¡Kaibu türinake! ¹⁶ ¿Jachem kaa jüneya? Jábe junne jábetau tékilpo áu nénkako ä nésau jo báreka, iri juněli káttek. Juka kaa türik joáteko kókkohuäu bíchaa huéenake. Juka

tühua lutüriata jíba jo bárëtek éntok, jíbapo béchïbo jíapsinake. ¹⁷ Të Diostem baisauhue, kaa tühua tékiliu nénkitaka junne, chíkti enchim jíapsimak ä mabetaka at jáptek, jü Diosta bétana enchim mabet-latukäbechi. ¹⁸ Én éntok béja búttiataka jum kaa türiku enchim aneïpo, jü lutüria tühuatahuem én chätulataka tekipanua. ¹⁹ (Ímï buíapo jáchin jita huémta ettejhuamta bénasine enchimneu ä nooka, enchim ára át jünee machisi ámani.) Bannaatakem emo réutebok, kaa türikum bícha, juka chïcha machik jita johuamta entok juka kaa tíuraata béchïbo. Én éntokem ánëli emo nénka, Diosta nésahui tühua jo báreka, enchim takaahua Diosta mámpo tójaka, juka lutüriata huë páman jíba am báreka.

²⁰ Eme kaa türiku bíchaa emo nénkilatuko, kíalem kaitapo ä bitchay, jükä Diosta lütüria. ²¹ Të, ¿jitasem áma téuhuak? Eme ínëli aneka éntokem bannaataka enchim jojosukaütay, enem béja áy tiihue. Bueítuk síme jüri kókkohuäu bíchaa jíba enchim huériay. ²² Të enem béja búttiataka aane, jum kaa türik jita enchim joaka jíapsaïpo. Énem béja Diosta nésahui jíba johua. Én éntokem santomtaka jíapsinake, éntokem juka yü jíapsihuamta jípunake. ²³ Bueítuk jü kaa türik joame muknake; ínëli béjtuataka tahuanake. Të jü tühua Diosta yore mikähui, jüri jíbapo béchïbo jíapsihuame, Cristo Jesús itom Señorta huämi.

Emo jubiahuakapo Bénasi óorek, jü Diostamak anhuame

¹ ¿Jachem kaa jüneiya, eme hermaanom? Bueituk juka leyta täyammakne nooka. Jü ley juka yoremta jiápsaü núkisi át nésahue.

² Bueituk jü jámut kunakame jü leyta béchibo yoremtamak súmataka jiápsa, juka ä kunahua jiápsaü núkisi. Të juka ä kunahua mukuko, huanäi béja áapo búttiataka tahuanake, jü emo jubiahuamta ley bétana. ³ Júnëli béja, ä kunahua jiápsayo täbui yoremtamak jíapsi táyteko, juka emo jubiahuamta ley öbialataka tatahua. Të juka ä kunahua mukuk, búttiataka tahuanake, júchi täbuik kunakátek junne, kaibu juka emo jubiahuamta ley öbialataka tahuanake.

⁴ Júnëli kétchi eme, ín hermaanom, jü Cristotau rúkteka jum leytau bichem kókkola, täbuimak chátu béchibo, hua kókkolam násuk jíabitekamtamaki. Én éntok síme juka tühuata itom joähui, Diosta béchibote ä yáanake.

⁵ Bannaataka kaa tühuapo jiápsaka, jü ley juka kaa türik itot ayukamta itot ä bússak. Huanäite kókkohuamta áma téuhuak, juka kaa türik joaka. ⁶ Të énte leyta bétana búttiari. Jü leyta béchibote kókkola, bueituk iri áa bétuk itom jípurey. Énte béja búttiataka juka Diosta nésahui johua. Én éntokte juka bemela Espíritu ley nésauta jonake, te kaa juka ley örata leetra jíá pámani.

Jü kaa tühua inot ayukame

7 ¿Jáchisute éntok én jiaunake? ¿Jachu jü ley kaa tühuata huéria? ¡Ëe! Kaa junëli huéiye. Júneltuko junne, ínapo kaibu jünee éiyey, jita kaa türiakähui leyta béchibotakane béja jüneiak. Juka jita ukulhuamta kaa türiakaü júnene kaa jüneria éiyey, juka leyta kaa ínel jiayo: “Katë kaa em áttia ukulnake.”⁸ Júnü béja áu jaatiak jü kaa tühua junëli ä jiäpo juka leyta nésahuekähui, simeta juka ukulhuamta ínot ayukamta machisi yeu ä teekak. Bueituk juka leyta kaita ayukäpo, jü kaa tühua mukilataka taahua.⁹ Ínapo kanne juka leyta jüneriaka ím aaney, entokne jíápsay. Të juka Diosta nésahui yepsako, jü kaa tühua ínot ayukame jíabitek. Huanäi ínapo muukuk.¹⁰ Ínëline jünëak: hua nésahui jíápsita nee mák éaihui, juka ín áy muknakeü ínou nüpak.¹¹ Bueituk jü kaa tühua, jü Diosta ley nésahuit jáhuiteka, nee báitahuak. Huanäi jüri ley nésahuiy nee mëak.

¹² Huitti nokhuäpo jü ley türi, entok jume Diosta nésahuim júne úttesi yörisi maachi, huéchiasim jiaahua, entokim lütüria.

¹³ Huanäisu, ¿jü türika juka kókkohuamta sep ínou nüpak? ¡Ëe! ¡Kaa junëli! Të jü kaa türira áu bittebo báreka áu kaa türiakähui tua lutüriapo, juka kókkohuamta ínou nüpak, juka leytat mámaij türikut jáhuiteka. Huanäi junëli ayuka, jü Diosta nésau pámani, machisi bíttuka taahuak, jáchin úttesi kaa ä türiakähui juka kaa tühuata.

¹⁴ Júnëate, juka leyta Diosta bétana huëhui. Ínapo éntok ímí buíapo kía yeu yoremtnla, kaa

türikuu nénkiritaka. ¹⁵ Bueituk jü ín joähui, kanne át jüneiya. Juka ín jo bárëune kaa johua. Juka ín kujteriäu, jükäisune johua. ¹⁶ Bueituk juka kaa ín jo bárëu joäteko, huanäinä jehuite-ria, juka leyta türiakähui. ¹⁷ Inentaka huákäine ínapo kaa johua. Jü kaa türira ínot ayukame, jüri nee ä jotua. ¹⁸ Bueitukne jüneiya ínochi, jü tühua ín huáatiäu kaa ínot ayka. Bueitukne tühuata yáa báreka, kara áma yúmaka tatahua. ¹⁹ Bueituk juka türik ín yáa barëhui, kannä johua; juka kaa türik ín kaa yáa bárëhui, jükäi ál-lane johua. ²⁰ Ínapo juka ín kaa yáa bárëu joäteko, kanne ínapo ä johua; jü kaa tühua ínot aneme, jüri ínel nee antua.

²¹ Të ínapo tühuata yáa báreka junne, ïri ley ínobia cháchätu, jü kaa tühua ínot ayukame. ²² In jiápsipone ä musaüle, juka Diosta ley, ²³ tëne täbuik leyta két ínot ayukamta bitcha. Jüri béja juka leyta ín kóba súärapo jípurëhui, ä béj-reka huerama. Huanäi nee yúyüuka nee pereesoteka nee huéhueria, jum kaa türi leyta ín takaahuat ayukäu lúl-la.

²⁴ ¡Tepane jikot aneka ímï jiápsa! ¿Jábesu áma nee yeu huíknake jäni, íkái ín takaahua mukiapo anemta? ²⁵ Diostane baisahue, Jesucristo itom Señorta béchibotaka béjane át jünéaka taahuak. Kaita éntok boobíchaka Diosta nésahuine jopo yúmala, të ín yorem-tukäpo ámani, juka kaa tühuata ley nee jo íaaka ínomak nássua, jü ín takaahua.

Jü Espiritu Santopo jíapsihuame

¹ Én ál-la béja, kaybu jábe am yáurau bíttuanake, jita kaa türik am yáakä bétana am nátuakari, jume Cristo Jesústat aneme, jume kaa huakajpo jíba jíápsame, ál-la Espiritu Santopo jíbba. ² Bueítuk jü Espiritupo ley jíápsita yore mákame Cristo Jesústat nee jínëula, juka kaa türik leyta bétana entok juka kókkohuam leyta bétana. ³ Bueítuk Moiséjta ley tókti kara ä joaka tatahuay, yoremta kaa úttiakä béchïbo. Të jü Dios ál-la ä yáuhuak; ä Üusihua äbo bíttuaka, yoremsi ä yáakari huakas sánkota ä mákkak. Ínëli áu huémta násuku, jü kaa türikut bétte nokta chúppak. ⁴ Juka leyta lütüría itot chúp ïaaka ínel yeu siika, kaa nápat huakajta jo barëu itom johuähui, ál-la juka Espirituta éäpo ámani.

⁵ Bueítuk jume huakajpo aneme ímï buíapo jita ayukamtat jíbam éaka jíápsa; jume Espiritu Santopo aneme éntok, Espiritu Santopo huémta jíbba. ⁶ Bueítuk jum huakajpo jíba jíápsihuame át kókkohuamta huéria; të jü Espiritupo anhuame jíapsi jíbba, entok yánti jíápsihuame. ⁷ Jü huakajtat jíba éame Diosta béj-reka huéiye. Jüri síme, bueítuk kaibu jü Diosta ley bétuk äu núnake, entok jauhuey júne kaibu áma yúmanake; ⁸ entok jume huakajpo jíba aneka jíapsi báareme karam Diosta huáatiäu johua.

⁹ Të eme katem nápat huakajpo jíápsa; Diosta Espiritupem jíápsa. Jü Cristota Espiritu kaa at jípureme, Cristo kaa ä áttiak. ¹⁰ Jü enchim takahua mukila, jü kaa tühuata béchïbo; të Cristo enchimmet jíápsätek, jü enchim

espíritu jíapsa Diosta bétana tü éehuamta béchibo. ¹¹ Huä Diosta Espíritu Jesústa kókkolam násuk jíabitetuakame enchimmet anēteko, huäri júchi két enchim takahuam tóboktianake, am kókkolamtuk junne, hua Diosta Espíritu enchimmet anemtayi.

¹² Junéli huéiye, hermaanom, íkäite én joaka jíapsipo yúmala; katte kía jájana jíapsinake, itom huakajta éäu jíba joaka. ¹³ Eme kía juka huakajta éä páman jíba jíapsäteko, kókkonakeem. Tē Espíritut Santota éä páman jíapsäteko, juka huakajta éäu mäako, jíapsitem jípunake.

¹⁴ Bueituk síme jü Diosta Espírituta éä páman kateme, íméi béja jume Diosta üusim. ¹⁵ Katem tékilpo nénkirita bénasi emo ínnä, májhueka náhuisi éakari. Tua üusipem náikiari, Diosta üusim bénasem emo nüye. Huäri béchibote kaitat jáchin éaka áu chaynake, ínel jíaka: “Itom Páa, itom nákeme.” ¹⁶ Jüri Diosta Espíritu jü itom espíritummak chätuka kálajkosi itom ä máknake, juka jünee huamta itom Diosta üusimtukähui. ¹⁷ Ítapo Diosta üusimtuko, Diosta áttearite átteak; entok simeta ä jípurëumaki ítapote ä átteak. Ä Üusi Jesucristotamakte náu ä jípure. Ápörík jiokot anekau bénasite ítapo két áamak jiokot anēteko, áman ä lóoriaute áamak annake.

¹⁸ Senu huémtane két áma bitcha: síme ímí én itom jiokot anēhui kia kaita juka itom jípunakēhui, karate áu ä cháiya, juka lóoriata Diosta itom máknakēhui. ¹⁹ Síme ímí buíapo

yáataka ayukame béja ä boobíchaihui, juka ímí huéenakemta, jume tua áma yeu púarim Diosta üusimtaka tahuanakèhui. ²⁰ Bueituk yáataka ímí ayukame kaa türik béchibo nason-tuk; iri kaa áapörík éäpo junéli aayuk, ál-la hua Diosta éäpo, të két tülisi ä yáatunakeu boobíchaka taahuak, ²¹ bueituk simeta kaa ál-la machisi anhuamta ímí ániapo kaitasi yáatunake; junéli béja jü buía jüne két ä jípunake, juka tühuata ímí huéenakemta, jume Diosta üusimmaki. ²² Jüneate jü ímí buíapo ayuka jiápsame jámutta asoa báreka huantë bénasi buaana; ²³ entok ítapo kétchi, juka Espíritu Santota teboterita bénasi ä jípureme, kette ä boobíchaihui, juka taahuarita yúmako juka lóoriata itom jípunakèhui, buanakate ulut éiya huáijhua itom jiápsipo, jum itom takaahuapo itom yeu huíkeka, täbui takaahu-ata jípu báreka. ²⁴ Júnéli huaka taahuarita boobíchakate jínëutaka tahuala. Të jü jita boobit-huame kee jee bíttu. Të senu jita bíтчäteko, ¿jita béchibosute ä boobinnake? ²⁵ Të juka kaa itom bíчähui, júkai ál-late yebij boobinnake; yánti anekate ä bobitcha, jum jita yebij boobít-huäpo.

²⁶ Júnéli kétchi jü Espíritu Santo itom úttia lütëpo itom ania; jáchin juka Diostau itom nétannakèhui, áapo jü itom espíritu juka itom nokäu áu buísse, jiápsipo buanaka entok teniai kara téhuatumta nokaka. ²⁷ Të jü Dios itom jiápsipo ayukamta jüneriame át jüneiya jita juka Espíritu Santota huáatiähui, bueituk tua juka Diosta ito béchibo huáatiäu jíba áu nok-

nake, jume santosi jiápsame béchibo.

Yólataka áma yeu kathuame

²⁸ Jüneate jume Diosta nákeme, síme jü ámeu ayunakeme bem tühua béchibo ámeu huéenake, huame áapörík éä páman núnurim.

²⁹ Jume tua bannaataka Áapörík täyakähui, ímëi két yuktiak, ä Üusi bénaaka am tahuanakë béchibo, Áapörík chë yaura nesauta ä jipunakë béchibo, síme ä súaleme násuku. Yörihuakä ä tahuaria báreka. ³⁰ Jume jauhuey naateka ä yuktiakähui, ímëi két núnuk. Jume ä núnukaü éntok, Diosta bíchäpo kaita kulpaka am tahuariak, entokim Diosta lóoriapo jiasinake.

³¹ Ía bétanasu, ¿jáchisute jiaunake jáni? Diosta itomaktuko, ¿jábesu itom béj-reka huée báanake? ³² Juka ä Üusihua júne kaa ito béchibo beutirek, ál-la ito béchibo ä tójjak ä ménä béchibo. ¿Jatchiakasu kaa áamak itom ä máknake jáni, juka símeta ä jipurèhui? ³³ ¿Jábesu két jume yeu ä púakähui nätua? Dios ä súaleme kaita kúlpakame tóttoja.

³⁴ ¿Jábesu bétte nokta ámet chúppa? Jesu-cristo jü mukukame, entok két jü kókkolam násuk jíabitekame, entok két jü Diosta bátam bétana kátekame, entok két jü íto béchibo Diostau nokame. ³⁵ ¿Jábesu itom ä úhuaanake, juka Cristota nákeka itom ä yörèhui? ¿Itom jiokot anèhui, ö Cristota béchibo kaa tüisi itom bíthuähui, ö tébaa, ö kaa itom sánkokähui, ö jínhua machisi huéeme, ö kúchirim jáni? ³⁶ Ä jiojteripo bénasi:

Yü túttite emo béchïbo kókkö;
 kabaram súa báahuäpo bénasite ímï jípuhua.
³⁷ Júnëli itou ä huéy junne, jíbate yölataka
 áma yeu kannake, hua itom nákeka ito béchïbo
 mukukamta huam ámani. ³⁸ Huári béchïbo
 huitti jünéakane ínel enchimmeu nooka: Jü
 itom kókkonakeu junne, jü ínëli jìokot aneka
 jíapsihuame junne, ángelesim junne, kaa
 machikuu jita ayuka yore máujtuame junne,
 én ímï ayukame junne, jü itou yebijnakeme
 junne, ³⁹ jü met jìkat ayukame junne, jü
 hétukun kóm ayukame junne, kaita ímï yáataka
 ayukame junne itom náikimtenake, juka Diosta
 nákeka itom ä huáatiähui, jü Cristo Jesús itom
 Señortachi.

9

Israelta yoremem yeu púahuakähui

¹ Ínapo Cristopo lutüriatane nooka, kanne
 áranokíchi, jü Espíritu Santo, kaa nee ä taktiria
 íkai ín ä noknakëhui, ² úttesine jíapsipo kókosi
 siroka kaa chuktekane ín jíapsipo ä innëa juka
 huantiriata. ³ Kia nee bette nokta inot chu-
 patuna béchïbo júne ino toij eiyey, ö Cristotau
 mekka aneka, ínëli ayükatek jume ín huahuajim
 jinëukáteko, jume inomak joomem huakajpo,
 áchayhuariapo. ⁴ Israelta géntempom joome;
 Diosta úsimpom náikiari; Diosta símek béppa
 ujoyória; entok ámemak nokta yéchala, juka
 Moiséjta ley yáakame; ä jìojteka ámeau ä
 teekak, áhuim tónnommea jápteka ä yörila,
 entok Áapo yún jita am mák rókaka nok-la.
⁵ Jume bat kateme Abrahampo naateka bem

huahuajim; júmëi éntok, juka bem ójbotam huéria. Jü Cristo jümü áman ímï yepsak. Huanäi Áapo Diostaka simeta béppa nésahue, sime huásu-huásuktiata yörihuaka jípuhua. Júneltunake.

⁶ “Jü Diosta nokakäu kaa áma yuuma”, tite kara jiaahua; bueituk jume Israelta usiarim, katim sime Israelpo joome. ⁷ Entok jume Abrahamta ójbopo yeu sákalamtaka junne, katim simetaka tua Abrahamta üusim. Dios Abrahamtau ínel jiaahuak: “Isaacta huam ámané am jípunake, jume em üusim.” ⁸ İri ájaria, kaa jume áchayhuariapo usiarim ínel jume tua Diosta üusim; áapo Dios Abrahamta usita huépülaik usipo mák rókaka nookak. Huäri usiarita bétana yeu tómtilame, ímëi áma näikiari. ⁹ İri ínel chúkula yáa báahuaka nokhuakame, Abrahamtahui: “Huámëi taahuarimmechi ínapo yebijnake; huanäi Sara ili outa asoanake.”

¹⁰ Entok kaa İri jíbba; jü Rebeca két itom átchay Isaacta bétana asoa báreka taahuak. ¹¹ Ketunem kee jee yeu tómtëy, türik entok juénak júnem kee yáuhuay, juka Diosta ä huáatiä pámani, jábeta áma yeu ä púa bárëu yeu ä púanakëhui. Júnëli júkai huéenakë béchïbo, ínel yeu chüppuk, kaa juka jita ä yáakä béchïbo, ál-la áapörík ä yuktiakä béchïbo. ¹² Ínel áu jíayhuak: “Jü kësami juka chúkula huémta nésahui jonake.” ¹³ Ä jïojteripo bénasi: “Juka Jacobtane nákkëk Esáuta entok kaa huaatiak.”

¹⁴ ¿Jáchisute jiaunake jäni? ¿Jachu Dios kaa

lütüriata johua? ¡Ëe! Kaa junëli. ¹⁵ Bueituk Moiséjtau ínel jiaahuak: “Jábetau tühuata ín yáa bárëune tühuata yáanake; juka ín jiokoli bárëune jiokolinake.” ¹⁶ Júnëli béja kaa jü ínel éamtahui, jü búitemta béchïbo júne ëe, hua tühua Diosta jábetau yáa barëhui, jóähui ä yáanake, juka tühuata. ¹⁷ Bueituk jïojteripo: “Jü Dios jü Egiptopo rey Faraóntau ínel jiaahua: Ínapone reysi enchi yáala síme Egiptopo, juka yáura uttiára ín jipureü emót bíttebo báreka, jume ín téhuam síme buíarat am täyatebö béchïbo.” ¹⁸ Júnëli béja jü Dios jábeta ä jiokoli bárëu jiokolinake, entok senuk jíapsita námakasi ä yáaria bárëtek junne, námakasi ä yáarianake.

¹⁹ Të empo jámak ínel inou jiaahua: “¿Jatchiakasu jüntuk juka yoremta nätua? Bueituk, ¿jábesu két ä táktirianake, juka Diosta yáa bárëhui?” ²⁰ Empo yóremtaka, ¿jábesäe, juka Diosta téjhua béchïbo? ¿Jachu jü sötöri juka ä yáakamtau ínel jiaunake? “¿Jatchiakasë júneli nee yáuhuak?” ²¹ Jachu jü babuta tekipanuame kaa úttiata jipure jáni, jü babuta béppa. Jü senu baabu kittiaripo huepul basota újyoriapo sayhuamta ay au úttil béchïbo ä yáanakëhui, täbuik entok jayti machika jita ama huattia béchïbo.

²² Jü Dios itou yeu ä buíj báreka juka ä omtëhui entok juka ä úttiára, tebesi tiempota am mákkak, jume kaa huéchiasi aneme. Huári béchïbom lütiana. ²³ Huanäi éntok juka símek béppa ujyorik ä bíttebo báreka, itom jiokoleka

bannaataka itom yeu púhuak, itom áamak annakë béchibo. ²⁴ Én éntok itom núnula, juka Diosta yore jiokoriläu jájamlame, tè kaa gente Israelta joome násuk jibba, ál-la génte kaa judíom ániapo anemmeu násuk kétchi. ²⁵ Jum profeeta Oseasta jiojtekäpo két ínel jiaahua: In pueblo tine ä téhuaanake, juka jauhuey júne kaa ín pueblotahui, entok juka pueblota kaa nákhuaamtane nákhuaá tíanake.

²⁶ Entok jum bem tejhuaripo:

“Emëe katem ín gentem”,

júmürim Dios jiápsamta úusim ti tehuaana.

²⁷ Isaías profeeta két chay nókaka ínel jiaahua: “Israelta gente bétana. Eläposum sëeta bénasi juebénaka aane, jü Israelta pueblo, ili ama yeu bilame jíba áma jínëutunake. ²⁸ Bueituk jü Señor ä nokakäu yáanake, síme ániata béppa, lútula huëpo, entok läutipo.” ²⁹ Bannaataka profeeta Isaíasta jiauläpo:

Jü Señor úttiata jípureme kaabeta ímí ä tahuar-iako,

pueblo Sodooma entok Gomorrata pueblota bénasite tahua éiyey.

Jü lütüria ä súalhuäpo huám mabethuame

³⁰ Huanäi, ¿jáchisute jiaunake? Jume kaa judíom kaa Diosta sáu katemesu ä jájamek juka lütüriata. Huanärim kaa culpaka tahuariahuak, kia bem ä súsualekä béchibo. ³¹ Jü Israel éntok jü leytat jíba jiápsekaïhui, kaa ä jájamek.

³² ¿Jatchiakasum jumeï kaa ä jájamek? Bueituk bempo juka jita bem jóäbet jíbam éiyay. Jü

téta áme bia órekamtachim téitek. ³³ Ä jïojteri bénasi:

Béjem ä bitcha, ínapone jum pueblo Siónpo
 Israelta hueramá böochi,
 juka tétatane áme bia yétcha;
 entok téta bueru ay huattihuame;
 jume ä súaleme; kaybum tiasi tahuanake.

10

¹ Hermaanom, jíapsipo ín huáatiähui oracimpo nokaka Diostaune ä áahua, juka gente Israelpo joome jínëutunake bétana. ² Ínapone júneiya, tüisi Diosta nesahui bemporim jo peähui huatem béppa; të kaa huitti ä täyahuä pámani. ³ Bueitukim juka lütüla Diosta bétana humentä kaa täya. Juka bem ä súalë bénasi jíbam ä yáa báreka éiya; juka Diosta lütüria huéchiasi órekamta éntokim omoute. ⁴ Síme jü ley Cristotau yeu chúchupe, juka ä súalemta tü yörempo tahua íaaka.

⁵ Tü yörempo tahua báreka Moiséjta ley páman órekame ínel jïojteri: “Jü yoreme ímí leypo órekamta yáakáteko, íkái leyta béchïbo jíba jíapsinake.” ⁶ Të jü Diosta súsualeka huéchiasi ayuhuame, jüri éntok ínel jiaahua: “Katë em jíapsipo ínel jiaahua: ¿Jábesu áman téhuekau jikau huéenake jáni? Íri béja Cristota äbo kóm huéria béchïbo, ti jiau báare; ⁷ ínel jíáteko junne, ¿jábesu kókkolam anëu sika itom ä ettejorianake jáni?” Íri béja Cristota kókkolam násuk yéchaka ä temajemta bénasi jiaahua. ⁸ Të jü jïojteri, ¿jáchisu jiaahua? “Kaa jáimu emou óorek, jü nooki, em tempo entok em jíapsipo.”

Īri ínel jü nooki chayeka itom nokähui.
⁹ Bueituk Jesús jü Señor ti jíaka em teniay
 yeu ä buisêtek, entok em jiápsipo ä súalêtek,
 Diosta kókkolam násuk ä jíabitetuakähui,
 jínëutunakee. ¹⁰ Bueituk jiápsipo ä súalhuäpo
 Diosta bíchäpo tü yóremtaka tatahua; jü teniay
 éntok yeu buibuijhua, jínëutaka tahua béchïbo.

¹¹ Bueituk jü jïojteri ínel jiaahua: “Sïme hua
 ä súaleme, kaibu tiusi tahuanake.” ¹² Bueituk
 Diosta bíchäpo sïme nanälai; jume judíom
 entok jume kaa judíom; sïmemmeu Áapo Señor.
 Áapo yún jita jípureka am miika, jume áu
 nétaneme. ¹³ Bueituk, “Sïme Señorita téhuampo
 nokame, jínëutunake.” ¹⁴ ¿Jáchisu júntukim ä
 téttehuaaka áu noknake, huaka ketune kee bem
 súalêhui? Entok, ¿jáchisum ä súalnake, huaka
 áa bétana nokhuamta kee jíkkajaka? Entok,
 ¿jáchisum ä jíkkaijnake, kaabeta jee ámeu ä
 nokayo? ¹⁵ Entok, ¿jáchisum ámeu noknake,
 kaa áman bíttuatuko? Juka jïojterita jiauläpo:
 “¡Tepam müsäla maachi, jume guókkim, yánti
 jíapsihuamta nokame attiam, entok bemela tü
 nokta huériame!”

¹⁶ Të kaa sïme al-leaka ä mabetak juka tü
 noki bemelata; bueituk jü Isaíasta jïojteri ínel
 jiaahua: “Señor, ¿jábese juka itom nokäu
 jíkkajaka ä súsualek?” ¹⁷ Júnëli béja jü
 Diostat ehuame jíkkaijhuäpo yeu huéiye; jü
 jíkkaijhuame, Diosta noki jíkkaijhuä bétana
 huéiye.

¹⁸ Të éne ínel jiaunake: ¿Jachum tua kaa ä
 jíkkaij-la jáni, juka Diosta nooki? Anáka; akim ä
 jüneria. Jü jïojteri ínel jiaahua:

Sime buiärat jikkaijtuk,
sime ániat nokhuak.

¹⁹ Enne júchi ínel jiaunake: ¿Jü yoremraa Israelpo joome íkái kaa júneria? Bannaataka sep Moisés ínel jiaahuak:

Ínapone naïbuk-riata enchim innätuanake gente kaa Israelpo jommemaki.

Entok gente kaa suamsi emo nüyemmaki enchim öomtituä béchibo.

Junëline béja enchim öomtituanake.

²⁰ Jü profeta Isaías huitti ínel ámeu jiaahua:

Jume kaa nee jariamesu nee téuhuak;

jume kaa nee nátemaymeune ino yeu machiriak.

²¹ Të jü Israelta bétana éntok ínel jiaahua: “Sime táapone ámeu mám rútuksilataka jíba ámet boobíchaihui, jü gente kaa nee huáatiaka entok nee béj-reka anemtamak junne.”

11

Israelitam bëyeka tahualame

¹ Én éntokne ínapo ínel jiaahua, ¿jachu juka ä pueblohua omoutela, jü Dios? Ëe, kaa junëli huéiye. Bueituk maasu én ínapo két Israelita, Abrahamta üusimpone yeu simla, Benjamínta familiapone joome. ² Kaa yeu ä tahuariala, jü Dios juka ä pueblohua. Áaposu jauhuey naateka ä täya. Ö, ¿jache kaa ä jikkaijla, Eliásta bétana nokta, jiojteripo huémnta? Juka Israelta Diostau yeu buíssek, kaa tüisi ä tahualatukä bétana, ínel jíakari: ³ “Señor, ¡jume em profetamim

súhuak; jume em altarim entokim chíbela tat-
 abla; entokne ínapo jíba tahuala; neechim éntok
 jaria nee më báreka!” ⁴ Të jü Dios, ¿jáchisä
 yómmiak, téhueka bétana? “Guoy búsan mil
 yorememne íno béchïbo éeriala; jumeï béja kee
 jee Bäältau tónommia jápte.” ⁵ Én ímï tiempopo
 junne, ketunem áma yeu púataka aane, Diosta
 yore mikä pámani. ⁶ Kaita yáaka Diosta tühua
 jájameko, jüri béja kaa tékil yáarita béchïbo
 huéiye. Kaa junëli ä huéeyo, jü yore mikhuame
 kaa yore mikpo näikiari. Tékilta béchïbo huëtek
 éntok, jü yore mikhuame kaitapo tatahua. Júnëli
 huéeyo jü tékkil kaa tékilpo näikiari.

⁷ Huanäisu, ¿ëni? Jü Israel juka ä jariaihui,
 kee jee ä jájame; të jume áy yuktiarim ál-la
 béja ä jájamla. Jume huate éntok juka
 jíapsita námakasi tahuariak. ⁸ Ä jïojteri bënasi:
 “Dios Áapo béja ínëli am tahuatuak, kaita am
 innënakë béchïbo. Jume pusim júne béja kara
 bínnake; jume nákam júne béja kaa jikkaijnake.
 Júnëlim tahuala, én tájti.” ⁹ Entok David két ínel
 jiaahua:

Jum bem náu yájaka jïbuäpo huite cháaripo
 entok jítërimpom huáttinake.

Júmürim tëiteka áma jiokot ayunake.

Jüri ámeu huéenake.

¹⁰ Eläposu jume bem pusim kaa bíchaka tahua-
 nake, kaa machiku;
 eläposum bãampo kókosi huanteka ókola rejti-
 nake bem kókkou núkisi.

Kaa judíom jínëuria

¹¹ Én éntokne ínapo nátemaje: Jume Israelta gentem, tēiteka huatek; ¿én béja kaibu júchi áu tóboktianake? ¡Kaa jümü ámani! Tē ál-la jü bem kaa tüisi ayuka béchibo, jü jínëuria kaa judíommeu yepsak, jume judíom öomtituä béchibo. ¹² Jü tēitekäu bem huáttekähui, jü ániatau tühuata nüpak; jü bem kaa tüisi anëu jume kaa judíommeu tühuata yáuhuak. ¡Chë júne tühuata yáanake, yúmalasi bem Diostau jíapsi kúaktekateko!

¹³ Gentiilim kaa judíom enchimmeune nooka. Bueítuk jü Dios enchimmeu nee bíttuala. Tüisine át jíapseka entok ä yöreka ä johua, juka ín tékkil. ¹⁴ Jamak júnene jume hu-ate ín ójbopo joomem öomtituanake, enchim-mak tekipanuakari. Huanäine Diosta am jíneünakeu bíchaa am huériunake. ¹⁵ Jume bempörim päkun yeu taahuariakähui juka síme yoremraata Diostamak tüisi jíapsinakë béchibo, junëli siika. ¿Jáchisu ámeu huéenake jáni? Ámani béja jume judíom símem jum tühuau bíchaa kúaktiahuayo, ¡tepam jíapsita jájamnake, kókkolam násuku! ¹⁶ Jume páanim bát yáahuakame santotuko, jume chúkula yáahuakame két jíba santotaka yeu huéenake, bueítuk jü bát huéri huépul tujpom náu jome-tunake. Entok jü júyata naahua santotuk junne, síme mesëkiriam két santotunake.

¹⁷ Jume huate mesëkiriam kaitiahuakä, huanäi empo béja jü oliivo kía júyapo jometaka, jümü kéchahuake basihuek. Huanärë béja jü jíapsi em jípurëhui jü oliivo bähua jíapsitamake

ä jípunake. ¹⁸ Katë juka júya bat huémta mesëkiriam kaitapa bít báare; bueituk empo emo buérialëtek, jüneäe émposu kaa juka nahuata jíapsita mákka, ál-la áapo jü nahua enchi jíapsita mákka.

¹⁹ Empo jamak ínel jiaahua: “Jume mesëkiriam käitiahuak; ínapo jum käitiapo basiu íaahuak, jü oliivo óguotachi.” ²⁰ Türi; chúktiahuakamme, huame mesëkiriam, kaa juka Diosta bem súalekä béchïbo. Të empo em ä súualekä béchïbo jíapsake ímï aane. Katë emo buériale; ál-lë Diosta májhueka jíápsa. ²¹ Bueituk Dios kaa am jiokorek, jume mesëkiriam tua ä ogúopo joome, enchi júne kaibu jikorinake. ²² Áachë suuhua, éntokë ä bitcha, Diosta türi jíapsekähui, entok kuttílasi huémta ä türëhui. Kutti ámet mámma, jume huáttekammechi, entok két enchi jiokolë, jíba junëli enchi ä súaleka aneyo. Kaa ä junëlituk éntok, enchi két chúktianake. ²³ Inentaka bempo juka kaa ä súalhuamta tójaka anëteko, júchi bemelasi óguot am basiutuanake. Bueituk Dios úttiata jípure, júchi bemelasi óguot am kechanakë béchïbo. ²⁴ Áahuë huáate: Empo jü oliivo kía júyapo jometaka käitiahuaka, jü oliivo ethuaka suayahuamtat kéchahuakä basiutuahuak, jume mesëkiriam át jomesu chë kaa át kéchahuakä basiutuana, jü júya ámemak jometamaki!

Israel yoremraata jínëunähui

²⁵ Hermaanom, íkäine két enchim jüneriatua péiya: Dios ä éSORITA Bénasi óretukay én ímï

tiempota huey yeu buíj báahuaka ëriatukay. Katem emo jábelinake. Jáchisu áu siika, jü yoremraa Israeltahui, juebénakam juka bem jíapsi námakasi yáariahuak, juebena kaa judíom ä jajamnakeme aman Diostau jíapsi kuaktisuko, béja lütinake jume kaa judíom tiempo. ²⁶ Huanäi béja síme Israel jínëutunake, ä jiojteripo bënasi:

Jum pueblo Sión bétana huéenake,
jü itom jínëunakeme,

jukä Jacobta familia kaa türik yáari ä úhuäteko.

²⁷ Entok íkái noktane ámemak súmanake,
júnakoy béja ínapo jume bem Dios bejrim am
úhuaanake.

²⁸ Evangelioipo Diosta bej-reka kaate enchim béchibotaka, të bem yeu puatukäpo; entokim uttesi nákhua, jume bem bát kat-riampo béchibo. ²⁹ Bueítuk jü Dios jita yore ä mák-ri, kaybu yore ä úhuaanake, jabeta yuktiaka ä nunuko kaybu ä koptianake. ³⁰ Eme junne kaa judíom bannaatakem juka Diosta nésahui kaa johuay. Én éntokem ä jajamla, juka Diosta yore jioikorëhui, jume judíom kaa Diosta nésahui yáakä béchibo. ³¹ Júnëli két jume judíom ëni katim Diosta nésahui yáuhuak, juka Diosta úttesi enchim jiokolinakë béchibo. Bempo éntok két ä jájamnake, juka Diosta úttesi am jiokolinakëhui.

³² Jü Dios béja símem tójjak, jum kaa türi böot am kannakë béchibo, chúkula béja símem ä bíttua báreka, juka yore ä jiokolëhui.

³³ ¡Tepa ínel kaa lülüteka böka, jü Diosta ára jita joähui, ä jüneriähui entok síme jü täyahuame! Tepa obiachisi kara huitti át

jüneetu, jü Diosta huáatiäbechi; kaa läuti ára ámet jüneetu, jume ä böommechi. ³⁴ Bueituk, “¿jábesu tua béja át jüneenake jäni, juka Señorta éäbechi? ¿Jábesu ä majtia jäni, ják ámani ö jita ä yáanakëhui? ³⁵ ¿Jábesu Áapörík bát ä mákak jäni, juka ä mák-ri ä nóttiriä béchïbo?” ³⁶ Bueituk Áapörík bétana, Áapörík béchïbotaka, éntok Áapörík béchïbo, simetaka ímï ayukame, Áapo ä áttiak. Áapörík béchïbo jü lóoria, yúu huasu-huasuktiapo. Júnentunake.

12

Cristota súaleme jonakëhui

¹ Huäri béchïbo, ín hermaanom, enchimmeune nooka, ujbuanaka, Diosta yore jiokolë pámani: Enchim takahuamem jiápsame kaa ámpolekem Diostau buísse. Ìri ofrenda jiápsame Diosta ä musäulëpo tua ájãria, éntok tua huéchiasi huéiye. ² Katem ímï ániapo én imï ayukamtat jíba emo joyhuaria; ál-lem hua enchim kóba éeri bemelasi yáanake. Bueitukem júnëlem beja ä jüneríanake, jita Diosta huáatiähui, yoremak al-leehuamta ä jípurëhui, éntok kaita áu bëyeka yúmala si ä türiakähui.

³ Júnëline jiaahua, huaka tühuata ára jita johuamta ín mák-ri béchïbo, huame hueuhuëpulaka enchim násuk aneme, katim huatem béppa emo ériapo yúmala, ál-la áma ä huéeläpo jíbba, áa bétana huéchiasi éaka, huaka Diostat súalhuäpo beekik, Dios Áapo hueuhuëpulammet ä näikimtela. ⁴ Jáchin jum

itom takaahuat yún náu huémta itom jípure bénasi, të kaa síme nánancha huépul tékilta jíba johua. ⁵ Júnëli két ítapo juebénaka náuhui, huépul takaahua jíbba jum Cristopo, entok simetaka náu aneme náu huéiye.

⁶ Katte síme nanälaysi huépülaik jíba ára johua; atä mák-ri Diosta bétana. Jábe juka Diosta bétana nokta mabetaka ä nokame, em Diosta súalë beekisi jíbe ä johua. ⁷ Ö chë jita tühuata jábetau johuäpo, áahuë ä johua; ö yore majtihuäpo, jábetë majtia. ⁸ Jábe Diostau bíchaa am huériame éntok, eläposu Diostau am rúktianake; hua jita huiutíame, eläposu jábeta miknake; jü jábe kóba yöpo huéeka jume huatem ára huériame, eläposu júkai tékilta jonake; jábeta jiokolëka ä aniname éntok, eläposu al-leaka ä jonake.

Cristota sualhuäpo itom jo iähui

⁹ Jü jábeta nákeme chíkti ä jíapsimak yore náknake. Juka kaa türík omot yéchaka, türík jíba boojorianake. ¹⁰ Símetakem emo nákke, emo saylakamta bénasi: Emo ériakem emo bitcha, éntokem símeku emesu emo chë éria.

¹¹ Tüisi át jíápseka, kaa obeka, Señorta tékil johua chikti enchim jíapsimaki.

¹² Al-leakem Señortat boobícháihui; yánti jíápseka juka kaa türík jita huémta ínnëhuäpo, yüu tüttem Diostau nooka.

¹³ Jume Cristota súaleme, akem am ania; jume lótteka kateme enchim jóapem am mabeta.

14 Jume enchim jájjaseme, tühuatem áme béchibo aahua, jü Señorlahui; katem béttesi ámet nooka.

15 Jume al-leammakem al-leiya; jume buanam-mak éntok, ámemakem buaana.

16 Huépülay bénasem emo bíchaka náu aane; katem emo buérialé; jume poloobemmakem emo huéria; katem eme jíba jita emo täya tíaka éiya.

17 Katem juka juénasi ayukamta jü kaa tühuay béjtua; juka türík jíbem jo báreka éiya, síme yoremem bíchápo. 18 Ama yumátekem síme yorememmak júnem yánti jíapsihumta jípureka aane. 19 Katem emesu juénak enchim-meu yáarita nóttiria báare. Eme hermaanom ín nákéhuim, jü Diostahuem ä tójja. Huári júnakoy juka nokta béttesi ámet chúpanake, bueítuk ínel jiojteri: “Ínapone ä áttia, juka yoreu yáahuamta nóttiriahuhui; símetane ínapo béjtuanake, ti jiaahua jü Señor.” 20 Júnéli ket jiaahua: “Juka enchi béj-reka huéekamta tébäureyo, Aké ä jibuätua; ä bäi mukeyo, Aké ä baa mikka. Empo íkai joáteko, óbam kóbat át huáttiamta bénasé ä táanake.” 21 Jü juénasi anhuame kaa enchi yúyüinake; ál-la empo juka kaa türíké jü tühuay kobanake.

13

1 Síme yäura ímí buíapo nésahuemta bétukem emo nüye; bueítuk kaita éntok yäura, juka Diosta ímí kóm júnakteri yäura jíba ímí ániapo aayuk. 2 Júnéli béja jábe junne juka yäura nesauta béj-reka huée báareme, Diosta

ímí kóm jünakteri béj-reka annake. Huanäi béja jume íkäi béj-reka ayukame, bempo emo ä joria, juka béttesi bem püaktianakêhui. ³ Jume jueezim ímí buíapo juka yäurata núk jokame juka tühuata joamtahuim kaa suuhua. Kaa am máujpo yúmala; jü juénasi aneme ál-la. ¿Jachê empo juka yäurata kaa májhueka ímí jíapsi péiya? Türikê johua; huanäi yäura áaposu enchi úttlnake. ⁴ Diosta nésahuim joaka ímí aane, enchi ania báreka. Tê juénasi anêteko, máujpê yúmala; kaa kíal am jípure, jume ejparam, jü tékiakame, bueítuk Diosta nésahui yáatebo báreka, juka juénak bem joähui áamechá nóttiria. ⁵ Huäri béchibote áabétuk ito nüpo yúmala, kaa juka kókosi itom ä yáanakêhui jíba májhueka, ál-la juka jíapsi ehuamta kaa chichä machik jipü béchibo. ⁶ Bueítuk huäri béchibê két impuestom béjtua, juka Diosta tékilta am joaka annakê béchibo. Yüu tüttim tekipanua, júkäi joakari.

⁷ Simetem juka enchim huikiriähui béjtua: Jum náu tómi jíkimahuäpo, náuhuem tómi jíkima; jume impuestom béjtuaahuäpo, impuestomem béjtua; juka yörisi maachik, akem ä yöre; juka nákhuaaka ériahuamta, akem ä nákeka ä ériaka ä bitcha. ⁸ Katem jábeta huikiri-aka tatahua; nánanchem síme emo nákeka ál-la náu aane; bueítuk juka alê bénasi yoremta nákeme, juka leyta jíäpo áman aane. ⁹ Jü Diosta nesauri ínel jiaahua: “Jubekê karê täbuik juube, jámut junne kunakame kaa täbui yoremta jípunake; katê yore suuhua; katê kía jábetat kaa lütüriata nooka; katê juka kaa em áttia ukule”;

entok júchi jü huate Diosta nésahuim, ímirim síme chúppe, ínel ä jiäpo: “Juka emo bénasi yoremta emo bénasë ä ériaka ä náknake.” ¹⁰ Jü yore nákhuaime kaabeta kökosi johua; junëli béja hua yore nákeme tua juka leyta jíä páman aane.

¹¹ Símeta ínëli huëpo eme béja át suanake, jü ániachi. Béja yúmala, jü taahuari, kócheke búsaaka itom jotenakëhui. Bueítukte én chë júne kaa mékka áu ansaka, jü Señorta itom huériunakëhui, júnakoy itom ä súsualeka taahuarit béppa. ¹² Béja mékka tukaari huéiye; jü machiria béja äbo jëla ansime. Én éntokte jum kaa machiku itom attiakaihui tóijnake. Taahuapo nássua huíkorimtem én núnake. ¹³ Taahuapo rejtemta bénasite ito núnake, suamsi; kaa jum jaiti machiku entok vino jíhuäpo, jum kaa huéeläpo sánko béj-remta áttiahuäpo junne, kaa tiuraa pajkompo ják rejtihuamta junne, nássuahuäpo junne, emo ée béj-reka jíapsihuäpo junne. ¹⁴ Señor Jesucristo-tate súpetenake, entokte kaa juka huakajta itom huériu bárëu bíchaa jíba kannake.

14

Diosta súalhuäpo kaa úttiakame

¹ Juka Diosta súalhuäpo kaa úttiakamta enchimneu ä rúkti báareyo, akem ä mabeta; të katem áamak nok nássua báare täbuiasi jita sualhuamta bétana. ² Bueítuk maasu én senu símeta jita buabuähuamta buänake; të hua kaa huitti Diostat éame, jüuta síarik jita jíba buänake. ³ Jü huakajta buäyeme, kara ä ée

běj-reka ä bitcha, juka kaa ä buäyemta. Jü kä buäyeme junne, kara jáchin éaka ä bitcha, juka ä buäyemta, bueituk jü Dios áapo két ä mabel-la. ⁴ ¿Jábesu empo, juka täbuik tekoka tekipan-uamta sútuay emo ä yuptituanakëhui? Diosta nésahui johua, kíkteka ö huécheka junne. Jü Señor Áapo nésahue; ä úttiäray ä kéchanake.

⁵ Senu kaa sime taahuarim nanälay tíiya. Hu-ate éntok sime taahuarim nanälay tíiya. Ínëli ji-ayhuäpo, jáchin ä súal bárëpo, senu ä súalnake, chíktä jíapsimaki. ⁶ Jíta taahuarita empo yöreka Diosta át súaleka, Diosta béchibë tüisi aane. Jü jibuäme Diosta baisahueka ä johua. Ánëli kétchi, jü kaa jibuäme Diosta baisahueka kaa jibuä. Tüisi aane, entok jíba Diosta baisahue.

⁷ Bueituk ito násuk kaabe áu úttileka ä jíapsi bárëpo áman jíapsinake, entok kaabe júne két ä muk bárëpo áman muknake. ⁸ Bueituk ítapo jiapsäteko, Señorta béchibote ímí jíapsa; entok ítapo kókkoteko, Señorta béchibote ímí kókkko. Júnëli béjja, jiapsätek junne, ö kókkotek junne, Diosta áttiamtakate ímí aane. ⁹ Huäri béchibo jü Cristo muukuk entok júchi jíabitek, entok huanäi júchi jíapsak, simemmeu yöpo kíkte báreka, kókkolammehui entok jíapsammehui.

¹⁰ Të empo, ¿jatchiakasë juka em hermaano sútuay ä yuktia? Ö empo kétchi, ¿jatchiakasë juka em hermaano kaitapo bitcha? Bueituk simete áman yeu jáptenake, jum Cristota yäura bíchápo. ¹¹ Bueituk ínel jiojteri:

Ínapo tua ájäria, ti jiaahua jü Señor.
Sime inou tónommia jáptenake,

entok junéli béja simetaka bem teniay Diosta yöreka áu noknake.

12 Júnéli béja simetaka huepülaka Diostau yeu jápteka simeta itom yáakähui áu yeu buíjnake, júnaköri.

Katë juka em hermano jioptua báare

13 Júnelite béja ëni katte itom súttuay jábeta yuktiaka át noknake; ál-late am anianake, kaabe hermaano itot jáhuiteka jum kaa türikun bíchaa nóttinake. 14 Ínapo Señor Jesústat

jiápseka íkái júneria: Ímí ániapo ayukame kaita chíchma maachi; të jábe ímí ayukamta kaa türi tíaka jiápsame, áapörik béchíbo chíchma maachi.

15 Të jü em buäyë béchíbo jü em hermaano sásábuanäteko, júmü béja jaibusë kaa Diosta yore náké páman aane. Katë jaibu kökosi ä johua, em buäyebeyi, juka hermaanota. Huári béchíbo két mukila, jü Cristo. 16 Juka tühuapo enchim jípurëhui, katem jájana kaa huéchiasi áa bétana noktebo. 17 Bueítuk jü reytaka Diosta nésahuëhui kaa buähuame, kaa jíta jíhuame, të ál-la lütüriata täyahuame, yánti jíapsihuame entok Espíritu Santopo al-leehuame. 18 Huä

ínéli juka Cristota nésahui joame, Dios áamak al-leiya, entok síme yoremem ä yosireka ä bínnake.

19 Huári béchíbote béja yánti jiápsaka anhuamta bétana kaa chükteka tekipanuanake, síme ito aniaka espíritupo yötu béchíbo.

20 Katë jü buähuamta béchíbo juka Diosta tékil chíbejtia. Síme buähuame kaita chíchma maachi; të ál-la kaa türi jü yoreme juka jíta ä buäyë

béchiŋbo jábeta sásabuaniáteko. ²¹ Huakajta buáhuäpo entok vino jihuäpo em hermano teítituanaketek, ö jita júne ä öomtituanakepo, ö kömä éetuanakepo, katë ä johua. ²² ¿Empo Diosta súalhuamta jípure? Türi emo béchiŋbë ä jípure, Diosta bíchápo. Yúmalasi al-leehuamta jípure jü kaa áu béj-reka jita jehuiteriame. ²³ Të jü kaa Diostat éaka jita buäyeme bétte noki át chúchupe, bueituk kaa Diostat éaka ä johua; bueituk jü síme kaa Diosta éehua bétana huéeme Diosta béj-reka huéiye.

15

Cristota ejemplote hueriana

¹ Ítaŋpo Diostat ehuäpo chë üutiakame jume chë kaa üúttiakame aniaka am huériunake; katte juka itom türëhui entok juka itom áy al-leähui jíba jonake. ² Síme ítaŋpo juka itou jëla anemta béchiŋbo türik jariunake, juka áu tüisi huéchemta, jum Dios huáatihuäpo ä yötunakë béchiŋbo. ³ Bueituk Cristo junne kaa juka ä türëhui entok tüisi áu huéchemta jíba yáuhuak; të ál-la juka jiojterita jiäpo bénasi áu yeu siika: “Jü juénasi emo bétana nokhuame, íno béppa huétchek.” ⁴ Bueituk jü bannaataka jauhuey jiojtehuakame, itom yún jita jüneetua báreka ínel jiojtehuak, juka ára boobit-huamta itom jípunakë béchiŋbo, entok óusi éehuamta, juka jiojtetat suakari. Júnélite al-leaka át boobinake, juka äbo huémtat. ⁵ Të jü Dios juka kaa huanti jíapsihuamta áttiakame entok juka buanhuamta yore úuhuaame enchim násuk

kéchä ayutuanake, juka huépülsi náu éehuamta Cristo Jesústa ä huáatiäpo bénasi. ⁶ Júnëli béja sime nánahuit éaka huepülak náu nokaka, Diosta itom Señor Jesucristota Áchay úttilnake.

Jü kaa judíommeu nokhuak jü evangelio

⁷ Huäri béchïbo, emoem mabeta, jáchisu Áapo Cristo két itom mabel-la, Diosta lóoria béchïbo.

⁸ Bueitukne én enchimmeu ínel jiaahua, Cristo Jesús jume judíom aniaseka äbo yepsak, jume áchayhuarimmeu nokta yáari chúpaseka, entok juka lütüriata Diosta bétana huémta machisi bíttebo báreka. ⁹ Entok jume kaa judíom juka Diosta úttil íaaka úttesi yore ä jiokolë béchïbo, ä jïojteripo bénasi:

Huäri béchïbo ínapo jume kaa judíom násuk enchi yeu buíjnake,

entokne enchi buik-rianake.

¹⁰ Entok júchi ínel jiaahua:

Al-leäem, eme kaa judíom, jü Diosta pueblo-maki.

¹¹ Huanäi júchi ínel jiaahua:

Señortem úttile, sime jume kaa judíom,

éntokem kaa chúkteka áa bétana buiika.

¹² Isaías éntok júchi ínel jiaahua:

Jü Isaíta nahua áma tahualame basiunake,

huanäi reytaka áu tóboktiaka jume kaa judíom sáunake;

jume kaa judíom éntok tüisi át jiápseka át boobinnake.

¹³ Áapo Dios juka át boobit-huamta yore mákame jü al-leehuamtay enchim tápunianake, entok yánti jiápseka ä súalhuamtayi. Júnëlem

al-leaka át boobinnake, Espíritu Santota úttiärayi.

Pablota ministerio tekil

¹⁴ Tüisine jüneiya, hermaanom, enchim jü tühuay tápuniakähui, entok béja yún jita enchim täyähui. Júnëlem béja ára emepola emo ania, jume huatem majtiakari. ¹⁵ Én éntokne én imi enchimneu jiojte, hermaanom, jamakne kaa huéeläpo júne aayuk, ikäi kaa enchim koptia sáhueka enchim áu huáatituaka, Diosta tü eä bétanane ikäi mabet-la: ¹⁶ Jesucristota tékil kaa judíommeu bíchaa Diosta evangeliopo tekipan-uaka. Inëli jume kaa judíom Diosta bíchäpo tüisi bíttunake. Huanäi jü Espíritu Santo Diosta bíchäpo chichä machik itom úuhua.

¹⁷ Emo jábelhuamtane jípure, Cristota béchïbo, Diosta bétana täyahuamta. ¹⁸ Juka Cristota íno huam yári, jukai jíbane ára nooka, kaita entoko, jáchin jume kaa judíom ä nok chúpaka, jíä páman aane, bem nokä pámani entok tékilpo. ¹⁹ Diosta úttiärayne machisi am bíttuak, entok jauhuey kaa bit-huamta, Diosta Espíritu úttiäray. Júnëline béja jü buere joära Jerusalémpo naateka, entok áa huíkola Ilírico buiaräu tájti, simeta jukaïne jü tü noki Cristota bétana huémtay tápuniala. ²⁰ Inëline tepa úttiata yáuhuak, juka Diosta evangelio am majtiaka, jum jauhuey júne kaabeta Cristota bétana nokhuakapo, kaa täbuik tékilta yáriari béppa ä tahua iaaka. ²¹ Ál-la juka jiojterita jiäpo bénasi:

Huame jauhuey júne kaabeta Diosta bétana ámeu nok-rim;
 enim bínnake, huame jauhuey júne kaa áa bétana nokta jikkaij-lame;
 áachim jünéaka tahuanake.

Pablo buere joära Romau huée báreka nooka

²² Íari béchibone kara enchimmeu huéeka tatahuay, juebénasi áman huée báreka junne.
²³ Tëne én béja, juka ín tékil chúpasuk ímī buiärapo, enchim anëu huée bárekane éiya, béja bínhua naateka. ²⁴ Españau sikátekne enchimmeu két nóytinake; bueituk áma huam huéetekne enchim bíchaka áma huam huéenake. Ámane béja enchimmak al-leesuka, jamak júnem nee böo tóijnake.
²⁵ Én éntokne Jerusaléniu bíchaa hueiye, jume Cristota súaleme tékilta huéchiasi yáa báreka.
²⁶ Bueituk jume hermaano griegom Macedonia entok Acaya buiaräpom joome, bem jíapsi türimakim tómita náu tojja jume hermaano chë polobemmeu ä bíttuak, Jerusalénihui jume Cristota sualemmehui. ²⁷ Bempo junëli ä yáa bábarek, katim juénasi ayuk, katákum bempo két ínëli espíritu tékilpo am aniak, juka tü noki bemela Cristota bétana nokhuamta ámeu bíttuaka, jume kaa judíommehui; bempo két bem tómiyi am aníapo yúmala. ²⁸ Júnëli béja ínapo íkái yáasuko, íkái ín huériäu ámeu buísekáteko, enchim huámne huéenake, Españau lúl-la. ²⁹ Tüisine jüneiya, ínapo áman enchimmeu sikáteko, juebenak yún tü

huéchiapo Cristota evangelio jípureka, enchimmeune yebijnake.

³⁰ Entokne senu huémta két enchimmeu noknake, ín hermaanom, Señor Jesucristota téhuampo entok jü yore nákhame Espíritu Santo itom mák-ri, nechem ania, Diostau nokaka.

³¹ Áapo jü Dios nee anianake, entokne tüisi áma yeu huéenake, jume yoreme kaita súaleme Judea buiärapo joomem násuku, entok jü tómmi ín huériähui, jume hermaanom buere joära Jerusalémpo joome al-leaka ä mabetnake.

³² Entokne ínapo két al-leaka enchimmeu yebijnake; áman sikäteko Dios Áapo itom anianake, entokne al-leenake, enchim bíchaka; junëline béja jimyoreka tahuanake. ³³ Entok jü Dios yánti jíapsihumta áttiakame síme enchimmaktunake. Júnentunake.

16

Pablota ámeu teboterim

¹ Hermaana Febeta bétanane két enchimmeu nooka, enchim áamak türi sáhueka, jume Cristota súaleme pueblo Cencreapo joome; diaconisapo tékiak. ² Akem ä mabeta jum Señorpo, huate santom Bénasi. Símepem ä bítcha, jita enchimmeu ä huáatiähui; bueítuk áapo ket huatem búrum aniala, entok nee junne.

³ Priscilata entok Aquilatem tebotua; Cristo Jesúsom ínomak tekipanuala. ⁴ Jínhua machikun yeu sájjak, nee jínëu bárekam batte bem jíapsihua táruk. Huári béchibone úttesi am baysauhue, entok kaa ínapo jíbba síme

jume iglesiam kaa judíom két ánëli. ⁵ Jume Cristota sualhuäpo nau anim ä jóapo náu yayajame, akem ä tebotua. Epenetotem tebotua, ín nákéhui, jum Acayapo jüri bat Cristota mabetakame. ⁶ Mariátem tebotua; áapo tüisi tekipanuala, enchim násuku. ⁷ Andrónicotem tebotua, entok Juniasta, ín huahuajim entok ínomak pereesotulame. Ímëine tüisi ériahua jume apóstolim násuku, entokim két íno béppa bínhuatu Cristopo anakari.

⁸ Ampliastem tebotua, Señorpo ín nákéhui. ⁹ Urbanotem tebotua, Cristo Jesúsopo itom aníaka tekipanuaime, entok Estaquista, ín nákéhui. ¹⁰ Apelestem tebotua. Símete béja ä jüneria, jáchin machisi Cristota ä súalëhui; Aristóbulota jóapo joomemem tebotua. ¹¹ Herodióntem tebotua, ín huahuay. Narcisota jóapo jomemem tebotua; jümëi béja Señorpo aane. ¹² Trifena entok Trifosatem tebotua; jümëi béja Señorta tékilpo aane. Juka tüisi nákhuaanta Pérsidatem tebotua; jüri két tepa yún áma tekipanuala, jum Señorta tékilpo. ¹³ Rufotem tebotua, Señorta áma yeu púari, entok ä áyehua, ín áiye kétchi. ¹⁴ Asíncritotem tebotua, juka Flegonteta, Hermasta, Patrobasta, juka Hermesta, entok jume hermaanom ámemak aneme. ¹⁵ Filólogotem tebotua, juka Juliata, juka Nereota, entok ä huayihua, entok juka Olimpasta entok síme jume santom ámemak aneme.

¹⁶ Símetakem emo tebotua, Cristota sualhuäpo emo nakeka. Síme jume Cristota súaleme ímí joomem enchimmehuim tebote.

17 Senu huémtane két enchimneu aahua, hermaanom, tüisem ámet suuhua, huame hermaanom násuk yore näikimteme, entok ámet tēitihuamta böot óreme, juka enchim Diosta bétana majtiari béj-reka huéiye. Sime iri, katem ámemak emo jípu báare. 18 Julébena géntem katim Cristota nésahui johua; juka tüisi ámeu huéchemta jíbam jariu báreka eíya, entokim ujoyolisi tülisi nokaka kannake, entokim tuata bénasim nokaka am baítaubáreka, jume kaita jünereame. 19 Bueítuk juka Diosta enchim súaleka boojoriähui, béja simekut jüneriahua. Júnēline béja ínapo júne al-leiya, ä jíkkajaka enchim bétana. Juka tühuata simetane tülisi enchim täya íaa; éläposem juka kaa türik jak ayukamta kaita jüneria. 20 Jü Dios yánti jíapsihuamta jípureme läuti jēla juka Satanásta kóm tátabnake, enchim guókim bétuku. Jü Señor Jesucristo Áapo jíba enchimmaktunake, tühuata enchim maksimeka.

21 Timoteo enchim tebotua, ínomak aneka tekipuanuame, entok Lucio, Jasón entok Sosípater, ín huahuajim.

22 Ínapo Tercio, Pablota bétana íkái jiojterita johuame, ínapone két Señorpo, enchim tebotua.

23 Gayo enchimneu tebote, nee ä jóapo mamabetame, entok simem jume Cristota sualhuäpo nau anim. Erasto enchim tebotua, municipiopo tesorero, entok jü hermaano Cuarto.

24 Jü Señor Jesucristo, Áapo jíba enchimmaktunake, tühuata enchim maksimeka. Júnentunake.

Diosta úttileka ä yosirë

²⁵ ¡Áapörík juka Diostate yosireka ä úttile!
¡Bueituk ára yore huitti éetua, ín evange-
lio jíá pámani, entok Jesucristota bétana itom
nokähui! Jü Dios jita benak yoremem bétana
naikialäu yeu machiriakame, jü jauhuey naateka
ésotaka ayukay, ániata kee im yáahuay naateka.

²⁶ Të én béja yeu bötela, entok jume profeetam
jiojterimak, Diosta jíbapo béchibo nésahuepo,
sime yorememmeu áu täyatebok, entok ä
súaleka áma bem annakë béchibo.

²⁷ ¡Jü huépülaytaka Áapola Dios, entok
simeta jüneriame, Áapörík béchibo jü uyjória
Jesucristota huám ámani jíbapo béchibo!
Jünentunake.

Diosta nooki yorem nokpo

Mayo: Diosta nooki yorem nokpo New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mayo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

84020f7b-8f34-5f65-803f-a2c6c92b92ea